Деякі аспекти гуманітарних викликів безпечних реінтеграційних процесів тимчасово окупованих територій Окремих районів Донецької та Луганської областей: роль засобів масової інформації

Ірина Малик, Національний університет «Львівська політехніка»

У статті піднімається проблематика великої кількості соціогуманітарних викликів, які неминуче будуть супроводжувати безпечну реінтеграцію ТОТ ОРДЛО. Сюди слід віднести проблеми ідентифікації громадян, подвійного громадянства (РФ продовжує роздавати російські паспорти), уніфікації законодавства, отримання освіти (зокрема, вступ у українські ВНЗ тих, хто закінчив школу на території ОРДЛО та не володіє українською мовою), вакцинації від COVID-19 тих, хто перетинає КППВ.

Встановлено, що термін «безпечна реінтеграція», котрий з'явився в політичному та політологічному дискурсі, цю безпечність трактує як двосторонній процес – населення ТОТ ОРДЛО має почути нас, а ми маємо почути їх. Тобто українці, які опинились в окупації, повинні розуміти та бачити, що Україна їх чує, знає про їхні проблеми, знає, як вирішити ці проблеми, відчуває їхні сподівання. Як цього досягти? Виявлено, аби донести необхідну інформацію до таких осіб, необхідно: а) забезпечити присутність українських телеканалів (чи інших інформаційних ресурсів) на цих територіях; б) сформувати, виготовити та подати відповідний контент, котрий відсилатиме необхідні меседжі та формуватиме стійкі установки та переконання.

Проведено аналіз присутності українських телеканалів в інформаційному просторі ОРДЛО та моніторинг діяльності новоствореного телеканалу «Дім»/ «Дом». За допомогою контент-аналізу виокремлено кількісний та якісний склад телеканалу та встановлено тематику репортажів, які цікавили глядачів найбільше (за кількістю перегляду, листопад–грудень 2020р.). Поряд з цим проведено огляд українських новинних каналів щодо висвітлення проблем жителів тимчасово окупованих територій.

Охарактеризовано та встановлено такі закономірності: найбільш відвідувані репортажі стосуються мирного врегулювання на тимчасово окупованих територіях, зовнішньої політики по вектору Росія-США, внутрішньої політики РФ та політики України щодо Донбасу. Найбільший інтерес у жителів окупованих територій викликають рубрики, які висвітлюють проблеми регіону, показують зацікавленість глядачів щодо соціальних, гуманітарних та екологічних проблем.

Ключові слова: безпечна реінтеграція, Міністерство інформаційної політики, інформаційна реінтеграція, окремі регіони Донецької та Луганської областей

Some Aspects of the Humanitarian Challenges of the Safe Reintegration Processes of Temporarily Occupied Territories of Separate Districts of Donetsk and Luhansk Regions: the Role of the Media

Iryna Malyk, Lviv Polytechnic National University

The article raises the issue of a large number of socio-humanistic challenges that will inevitably accompany the safe reintegration of TOT ORDLO (Temporarily Occupied Territories of Separate Districts of Donetsk and Luhansk Regions). These include problems of the citizens identification, dual citizenship (Russian Federation continues to distribute Russian passports), legal harmonization, education acquiring (in particular, enrollment to Ukrainian institutes of higher education of those who graduated from ORDLO and do not speak Ukrainian), vaccination against COVID-19 who crosses the Entry-Exit Checkpoint.

It has been established that the term 'safe reintegration', which appeared in political and politological discourse, interprets this safety as a two-way process, which implies that the residents of TOT ORDLO must hear us, and we must hear them. That is, Ukrainians who find themselves in the occupation must understand and see that Ukraine hears them, knows about their problems, knows how to solve these problems and feels their hopes. How to achieve

this? It has been found that in order to make the necessary information accessible to such persons, it is necessary to: a) ensure the availability of Ukrainian TV-channels (or other information resources) on these territories; b) create, produce and present a relevant content that will send the necessary messages and form stable attitudes and beliefs.

The analysis of the availability of Ukrainian TV-channels on the media landscape of ORDLO and monitoring of the activity of the newly created 'Dim'/'Dom' ('Home') TV-channel was conducted. By means of the content analysis, the quantitative and qualitative composition of the abovementioned TV-channel was singled out and the topics of the broadcast that interested an audience the most (by number of views in November and December 2020) was determined. Alongside this, a review of Ukrainian news channels covering the problems of the temporarily occupied territories residents was performed.

The following patterns are characterized and determined: the most visited news coverages concern the peaceful settlement on the temporarily occupied territories, the foreign policy on the Russia-USA vector, the domestic policy of the Russian Federation and the policy of Ukraine relatively Donbass. The outstanding interest of residents of the occupied territories is attracted by the rubrics, which shall cover the problems of the region, show the audience's interest in social, humanitarian and environmental issues.

Keywords: *secure reintegration, Ministry of Information Policy, information reintegration, separate districts of Donetsk and Luhansk regions*

Некоторые аспекты гуманитарных вызовов безопасных реинтеграционных процессов временно оккупированных территорий Отдельные районы Донецкой и Луганской областей: роль средств массовой информации

Ирина Малик, Национальный университет «Львовская политехника»

Статья затрагивает проблему большого количества социальных и гуманитарных вызовов, которые неизбежно будут сопровождать безопасную реинтеграцию ТОТ ОРДЛО. Сюда необходимо отнести проблематику идентификации граждан, двойного гражданства (РФ продолжает раздавать российские паспорта), унификации законодательства, получение образования (в частности, вступление в украинские ВУЗы тех, кто закончил школу на территории ОРДЛО и не владеет украинским языком), вакцинации от COVID-19 тех, кто пересекает КПВВ.

Установлено, что термин «безопасная реинтеграция» который появился в политическом и политологическом дискурсе, эту безопасность трактует как двухсторонний процесс – население ТОТ ОРДЛО должно слышать нас, а мы должны слышать их. То есть украинцы, которые оказались в оккупации, должны понимать и видеть, что Украина их слышит, знает их проблемы, знает, как решить эти проблемы, чувствует их надежды. Как этого достигнуть? Обнаружено, что донести необходимую информацию к таким лицам, необходимо: а) обеспечить присутствие украинских телеканалов (или других информационных ресурсов); б) сформировать, изготовить и подать соответствующий контент, который будет отправлять необходимые меседжи и формировать стойкие установки и убеждения.

Проведен анализ присутствия украинских телеканалов в информационном пространстве ОРДЛО и мониторинг деятельности нового телеканала «Дім»/«Дом». При помощи контент-анализа выделено количественный и качественный состав телеканала и установлена тематика репортажей, которые интересовали зрителей больше всего (за количеством просмотров, ноябрь–декабрь 2020 г.). Рядом с этим проведен осмотр украинских новостных каналов по освещению проблем жителей временно оккупированных территорий.

Охарактеризованы и установлены такие закономерности: наиболее посещаемые репортажи касаются мирного урегулирования на временно оккупированных территориях, внешней политики по вектору Россия-США, внутренней политики РФ и политики Украины по Донбассу. Наибольший интерес жителей оккупированных территорий вызывают рубрики, которые освещают проблемы регионов, демонстрируют интерес зрителей к социальным, гуманитарным и экологическим проблемам.

Ключевые слова: *безопасная реинтеграция, Министерство информационной политики, информационная реинтеграция, отдельные регионы Донецкой и Луганской областей*

Вступ.

Після того, як Верховна Рада України у січні 2018 року ухвалила у другому читанні закон щодо реінтеграції Донбасу, а президент Порошенко у лютому підписав цей закон, українські політики, науковці, громадські діячі та активні громадяни вступили у дискусію щодо механізмів реалізації реінтеграційних процесів. Окрім видимих проблем – як от безпекові питання, вивід російських військ з окупованих територій, «роззброєння» Донбасу, ідентифікація, виокремлення та належне покарання бойовиків, амністування непричетних до збройних протистоянь – існує велика кількість соціогуманітарних викликів, важливість та вага яких подекуди не менша, аніж «видима частина айсберга». Особливість соціальних та гуманітарних проблем полягає ще й в тому, що їх вирішення можуть бути менш однозначні, аніж безпекові. Чи можна отримати однозначну відповідь щодо ідеальної моделі надання освітніх послуг дітям та молоді з ТОВ ОРДЛО? За якою формулою розраховувати стаж громадян окупованих територій, на базі якого формується пенсійне забезпечення? І у зв'язку з новими викликами: чи підпадатимуть громадяни ТОВ ОРДЛО під програму вакцинації від COVID-19, яку Україна планує почати у лютому-березні 2021 року? Як в епоху пандемії захистити себе від нового згубного вірусу, що не визнає кордонів? Пенсіонери, які щомісяця перетинають КПВВ задля отримання пенсій на підконтрольній Україні території повинні вакцинуватись в обов'язковому порядку задля отримання колективного імунітету? Чи вони не будуть ідентифіковані, як громадяни України, а. отже, на них не поширюватиметься обов'язковість процесу вакцинації? Можливо, задля власного захисту, з огляду на світовий досвід у боротьбі з COVID-19, закривати пункти перетину кордонів? Адже європейський досвід доводить реалістичність та ефективність такого сценарію. Як виокремити громадян, що встигли отримати російське громадянство, не позбувшись українського? Як зазначає Станіслав Асєєв, письменник та журналіст «Радіо Свобода» (Асєєв, 2021), за найоптимістичнішими для України підрахунками, паспорти з двоголовим орлом встигли отримати 200–300 тисяч осіб (з 3 млн 823 тис. чол. на 01.01.2017 р. –

за даними Держстату (Вишневецький, 2017), тобто близько 10 % населення.

Проте не слід забувати, що термін «безпечна реінтеграція», котрий з'явився в політичному та політологічному дискурсі, цю безпечність трактує як двосторонній процес – населення ТОВ ОРДЛО має почути нас, а ми маємо почути їх (Безпечна реінтеграція: пріоритети та напрями, 2020). Тобто українці, які опинились в окупації, повинні розуміти та бачити, що Україна їх чує, знає про їхні проблеми, знає, як вирішити ці проблеми, відчуває їхні сподівання. Відповідно, постає запитання, яким чином можливо це продемонструвати? Відповідь: лише через ЗМІ. Ті громадяни, котрі проживають на окупованій території, проте воліють аби території ОРДЛО швидше реінтегрувались, неминуче прагнуть перебувати і перебуватимуть в українському інформаційному просторі. Тобто, аби донести необхідну інформацію до таких осіб, необхідно: а) забезпечити присутність українських телеканалів (чи інших інформаційних ресурсів) на цих територіях; б) сформувані, виготовити та подати відповідний контент, котрий відсилатиме необхідні меседжі та формуватиме стійкі установки та переконання.

Результати досліджень.

Проблемою забезпечення доступності українських телеканалів (чи інших інформаційних ресурсів) на окупованих територіях займалось Міністерство інформаційної політики, створене у грудні 2014 року та ліквідоване у вересні 2019 року. Зокрема, серед покладених на нове міністерство завдань у пункті 23-3 було: забезпечення інформаційної реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, окремих територій Донецької та Луганської областей, де органи державної влади тимчасово не здійснюють своїх повноважень, та територій, прилеглих до району проведення антитерористичної операції (Положення про Міністерство інформаційної політики України, 2015). Що саме малось на увазі під «інформаційною реінтеграцією» у Постанові щодо регламентації діяльності Міністерства не було конкретизовано. Проте у червні 2016 року на сайті новоствореного міністерства з'являється «Звіт щодо відновлення мовлення в зоні АТО» (єдиний такий детальний та результативний). Загалом, йдеться у Звіті,

на травень 2016 року було встановлено: 29 аналогових телевізійних передавача, 22 FM – передавачі, 1 цифровий передавач та 3 FM передавачі у тестовому режимі. Проте не обійшлося без підтримки держав-партнерів: 9 аналогових телевізійних передавачів було отримано від Республіки Польща, 15 від Литовської Республіки, 3 від Латвійської Республіки та 9 від уряду Британії для Громадського радіо. Від Сполучених Штатів Америки отримано 3 ФМ-передавачі, 1 АМ-передавач для зони АТО. Від Великої Британії отримано 9 передавачів для Громадського Радіо (Звіт щодо відновлення мовлення, 2016). До звіту, який, фактично, показував пророблену роботу у 2015 році, додавалась презентація з картами покриття сигналами територій та детальним описом телеканалів та радіочастот, котрі можна безперешкодно отримати в зоні АТО. Окремої уваги у Звіті заслуговують сторінки, на яких через соцмережі демонструється «Як налаштувати українські канали біля Волновахи», «Як налаштувати українські канали біля Красноармійська», «Як налаштувати українські канали біля Широкого». Але! Наразі йшлося лише про відновлення сигналу на лінії розмежування. Про те, щоб транслювати сигнал та поширювати український контент на окуповані території не йшлося. Адже найбільші телевежі залишилися у столицях областей – Донецьку та Луганську – а, отже, на окупованих територіях.

Усвідомлення важливості того, щоб український сигнал отримували мешканці ТОТ ОРДЛО отримало своє відображення у планах роботи міністерства на 2016 рік. А саме, було зазначено, що юристи Міністерства підготували постанову щодо виділення коштів на відновлення та поширення телерадіомовлення у Луганській, Донецькій, Одеській і Херсонській областях та для встановлення нової телевежі в зоні АТО (Плани на 2016 рік, 2016). Проте, як у попередньому Звіті, так і у Планах на 2016 рік велика надія покладалась на допомогу інших країн, що свідчить, в першу чергу, про фінансову неспроможність Міністерства реалізувати взяті на себе (чи покладені) зобов'язання. У Планах зазначається очікування отримати передавачі від Словенії, Румунії, Чехії, США та інших країн-партнерів. А будь-які ініціативи в керунку розширення українського інформаційного мовлення доповню-

ються реченням: «...очікуємо погодження від Міністерства фінансів України».

При аналізі діяльності держави України у боротьбі за українського громадянина на окупованих територіях не слід відкидати відповідну контр діяльність. У процесі формування стереотипів, установок та переконань, що насаджуються через ЗМІ особам, що проживають на окупованих територіях (українським громадянам?) провідну роль відіграють місцеві «міністерства інформаційної політики» – Міністерство інформації так званої «ДНР» та Міністерства інформаційної політики, друку та масових комунікацій так званої «ЛНР». Маючи прекрасні вихідні дані (як уже згадувалось, найпотужніші теле- та радіотранслятори, що залишилися у спадок після окупації), ці міністерства Правди (за Оруелом) провадять агресивну інформаційну політику, формуючи відповідну свідомість місцевого населення. Так, на сайті Мінінформації так зв. «ДНР» окрім професійної рутинної роботи, як от реєстрація ЗМІ, акредитація журналістів, рекламна діяльність, ліцензування телерадіомовлення розміщено блок під назвою «Проекти Міністерства». Серед чотирьох проектів два – спрямовані на дискредитацію українських Збройних сил. Зокрема, «Білі журавлі» – «Сайт про захисників Донецької Народної республіки, що загинули» та «Трибунал» – «Сайт про злочини ЗСУ у Донецькій Народній Республіці» – наразі ця сторінка не доступна до перегляду (Міністерство інформації ДНР, 2017). Проте «Білі журавлі» анонсують себе як проект, присвячений пам'яті воїнів, котрі встали на захист Батьківщини в священній війні проти українського фашизму. Серед анонсованих проектів – «Війна очима дітей», «Ми не маємо права забути», «Вони звільняли Донбас», «Пошуковий рух «Донбас»». У розділі «Сторінка пам'яті» перераховані населені пункти, за які йшли бої військ т. зв. «ДНР» із ЗСУ (всього 20) та розміщені фотографії загиблих місцевих «героїв» – з іменами, позивними та детальним описом подвигів кожного бойовика.

Особливої уваги заслуговує візуальне оформлення сайту: для кращого та правильного сприйняття інформації, для яскравішого відтворення дихотомії свій-чужий використовуються прийоми підбору кольорів, 3D ефекти, сторітейлінги та елементи гіпертей-

лінгу – «ефект 360* (що може бути предметом іншого, більш глибокого дослідження).

Повертаючись до окресленого пункту а (забезпечення присутності українських телеканалів (чи інших інформаційних ресурсів) на території ТОТ ОРДЛО): за президенства Зеленського нова влада заходила по-іншому розв'язувати цю проблему. Було вирішено створити телеканал «Дом/Дім» – канал для громадян України на тимчасово окупованих територіях Донецької, Луганської областей і Криму. «До них хочуть донести меседж, що Україна – наш спільний дім. Завдання каналу – повернення суспільного, культурного, політичного життя України в порядок денний громадян на тимчасово окупованих територіях, пробудження почуття єдності, деокупація свідомості» (Закусило, 2020). Формат каналу був визначений як розважально-інформаційний, а надзавдання каналу – ментальне повернення мешканців тимчасово окупованих територій Донбасу та Криму шляхом донесення основного повідомлення: Україна – наш дім! Метою каналу задекларовано:

- створення джерела об'єктивної інформації про сучасну Україну для наших громадян на тимчасово окупованих територіях;
- розвінчання міфів пропаганди про Україну;
- повернення України, зокрема її політичного, суспільного, культурного та спортивного життя до інформаційного порядку денного наших громадян на тимчасово окупованих територіях;
- пробудження відчуття єдності («Україна – наш спільний дім», 2020).

Для досягнення поставленої мети керівництво каналу (виконувачкою обов'язків генерального директора каналу призначено

Юлію Островську, яка раніше працювала директоркою з виробництва студії «Квартал 95»), пропонує використовувати такі інструменти як створення «оптимістичного ТБ», застосування об'єднуючого займенника «ми», відсутність педалювання мови мовлення (неофіційно, йшлося про те, що контент мовлення буде приблизно у співвідношенні українська/російська як 50/50). Попередній професійний досвід п. Островської щодо створення популярного бренду та його просування вказує на високу ймовірність реалізації поставленої мети.

Тож, висновок щодо реалізації пункту а: із зміною влади в країні змінилась тактика реалізації сформульованої стратегії: від максимально можливого охоплення інформаційного простору окупованих територій українськими каналами мовлення до створення максимально комфортного для свідомості громадян окупованих територій телеканалу.

Задля відповідей на питання щодо реалізації пункту б (сформулювати, виготовити та подати відповідний контент, котрий відсилатиме необхідні меседжі та формуватиме стійкі установки та переконання), необхідно провести аналіз контенту українських телеканалів та окремо контенту телеканалу «Дом»/«Дім».

Задля структуризації контенту та залучення більшого спектру глядачів канал подає різні рубрики, як от «Насправді», «Новини», «А як там вдома?», «5 питань на злобу дня», «Офіційна розмова / неофіційна розмова», «Код безпеки». Для аналізу контенту, що цікавить, в першу чергу, мешканців окупованих територій ОРДЛО, було виокремлено в новинних стрічках тематику, яка набирає найбільше переглядів на YouTube-каналі «Дому» (від 2,4 тис. до 5,7 тис.) за листопад-грудень 2020 року.

Рубрика «Насправді»:

де: Тема 1 – Боротьба з COVID: чи допоможе карантин вихідного дня.

Тема 2 – Мир на Донбасі: які кроки застосує Київ.

Тема 3 – Ціна миру в Карабаху. Роль Путіна.

Тема 4 – На спад. Яка демографічна ситуація в РФ в реальності.

Тема 5 – Навіщо Пушиліну «резервісти». До чого готується Кремль на Донбасі.

Тема 6 – Зовнішня політика США при Байдені. До чого готуватись усьому світу.

Тема 7 – Бюджет 2021, ситуація навколо КСУ і самоуправління в ОРДЛО.

Тема 8 – Донбас вмирає без України. Що відбувається.

Тема 9 – План Києва по поверненню ОРДЛО, вакцина з РФ на Донбасі і Торецьк

без води.

Тобто найбільш відвідувані репортажі стосуються мирного врегулювання на тимчасово окупованих територіях, зовнішньої політики по вектору Росія-США, внутрішньої політики РФ та політики України щодо Донбасу.

Рубрику «А як там вдома? Донбас», яка стосується лише проблемних питань регіону, веде журналіст Олексій Мацука, що народився на Донбасі та пропрацював там журналістом до початку російської окупації. Зараз задля більшої довіри місцевого населення саме колишній випускник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського розповідає про ситуацію на тимчасово окупованих територіях (від 2,6 тис. до 4,5 тис. переглядів).

де: Тема 1 – Паспорт Росії для жителів Донецька. Підводні каміння.

Тема 2 – Заводи в ОРДЛО заборгували зарплатню за 3-4 місяці.

Тема 3 – Робота пунктів перепуску на Донбасі: актуальна інформація.

Тема 4 – Документи в ОРДЛО: для чого НВФ їх роздають?

Тема 5 – За місцевими «законами»: в Донецьку затримали заступника начальника МГБ

Тема 6 – Пересохлі водойми в ОРДЛО: природний процес чи екокатастрофа.

Тема 7 – Падіння Боїнга на Донбасі: що відомо за пів року слухань у суді.

Тема 8 – Пушилін не справляється з епідемією.

Аналіз рубрики, яка висвітлює проблеми регіону, показує зацікавленість глядачів щодо соціальних, гуманітарних та екологічних проблем.

Натомість провідні українські телеканали майже повністю забрали з ефірів сюжети стосовно окупованих територій та їх подальшої долі як з огляду на українське бачення розв'язання ситуації, так і з міжнародного огляду (позиції ООН, провідних європейських країн, роль США). Підґрунтям для цього твердження став аналіз тижневих підсумкових новин українських телеканалів «1+1» – «ТСН. Тиждень», «ICTV» – «Факти тижня», «Інтер» – «Подрибиці».

Тобто, 06.12.2020 року усі найрейтинговіші українські новинні канали у своїх підсумкових випусках оминули тематику окупованих територій України – як Донбасу, так і Криму. 13.12. лише телеканал Інтер подав короткий репортаж (2,33 хв.) під назвою «Ні дня без обстрілів: російські найманці знову порушили режим тиші на Донбасі». 20.12. ТСН «Тиждень» подав репортаж під назвою «Плани Путіна на Донбасі та викриття російської мафії в Іспанії», де територіям ОРДЛО відводилось близько 2 хв. Того ж дня у «Фактах тижня» вийшов великий сюжет щодо військових навчань ЗСУ біля Криму «Десант, артилерія, дрони. Крим. Гра на нервах» (близько 10 хв.). Інтер «Подробиці» 20.12. зробили два репортажі, які стосувались військових дій на лінії фронту та військових навчань ЗСУ – «На Світлодарській дузі фіксують роботу професійного снайпера з боку бойовиків» (2,2 хв.) та «На півдні України пройшли масштабні військові навчання» (3,3 хв.).

Таке розбалансування в українському інформаційному просторі вказує на незлагодженість, відсутність єдиного бачення розвитку ситуації, небажання працювати на єдиний результат (чи взагалі відсутність його). Як заявив віце-прем'єр-міністр з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Олексій Резніков, ймовірно, що безпечна реінтеграція окупованих територій ОРДЛО триватиме 25 років. (Безпечна реінтеграція окупованих територій Донбасу триватиме 25 років, 2020).

Висновки.

Ще п'ять років тому, коли стало очевидно, що Російська Федерація не поспішає легалізовувати свої державні обійми для ТОТ ОРДЛО (не анексує їх, як Крим, не робить частиною РФ), суспільство провадило дискусію щодо необхідності/непотрібності цих територій для України. Прихильники повернення наводили такі аргументи: а) не даремно ж гинули українські бійці на тих територіях; б) таке «розбазарювання» територій – прецедент, що може потягнути за собою відцентрові процеси; в) держава – це сила та потуга, яка повинна демонструвати міць, а не слабкість та нерішучість. Противники «повернення в рідну гавань» ТОТ ОРДЛО твердили: а) в майбутньому – це постійне джерело дестабілізації внутрішньої політики; б) що робити з тим населенням, яке сприймає Україну як ворога, що почав війну проти «народу Донбасу»? в) у випадку, коли місцеві лідери прийдуть до влади спершу на регіональному рівні, а згодом - на всеукраїнському чи не потягне це за собою в подальшому зміну вектору розвитку країни? Станом на сьогодні дискусія переведена у іншу площину: як і коли будуть реінтегровані ці території і на яких умовах? Окрім політичних заяв та рішень про це свідчить низка прийнятих законів (як от прийнятий 03.07.2020 Верховною Радою законопроект №3734 «Про особливості вступу до закладів освіти абітурієнтів з тимчасово окупованих територій»). Згідно з цим законопроектом, вступ абітурієнтів відбу-

вається до будь-якого ЗВО без здавання ЗНО). Тож, створення телеканалу «Дім»/»-Дом» задля залучення мешканців ОРДЛО в український інформаційний простір, тобто їхню інформаційну реінтеграцію, що, за задумом ідеологів цього проекту повинна стати сходинкою до фактичної інтеграції, є одним ланцюгом загальної стратегії: повернення українських окупованих територій Донбасу.

Натомість з дослідження популярних українських новинних каналів видно, що не тільки належним чином не висвітлюється перебіг бойових дій на лінії фронту (чи як впливають у мізки – «на лінії розмежу-

вання», так, ніби фронту, а тобто, і бойових дій, немає), але й тематика подій навколо суспільного та політичного життя на окупованих територіях майже повністю зникла з порядку денного. Тобто, для українських громадян в інформаційному полі знімається больовий подразник – війна. І наша свідомість неминуче зреагує таким чином: якщо про неї не говорять – отже її немає. У такому випадку запускати процес безпечної реінтеграції буде простіше – суспільна думка буде менш пильна та приспана законами про народовладдя, новорічні відпустки народних депутатів чи урядовців, проблемами світової пандемії.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

Асєєв С. Війна на Донбасі та паспорти Росії. Чи потрібен Україні інститут негромадянства? «Радіо Свобода». 16 грудня 2020. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rosiyske-hromadianstvo-pasporty-rosiyi-viyna/30999677.html>.

Вишневецький Ю. Демографія ОРДЛО. URL: <https://www.dsnews.ua/static/longread/donbas-ukr/demographiya-ordlo.html>.

Безпечна реінтеграція: пріоритети та напрями. Експертне обговорення в НІСД. URL: <https://niss.gov.ua/en/node/3684>.

Положення про Міністерство інформаційної політики України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2-2015-%D0%BF#Text>.

«Звіт щодо відновлення мовлення в зоні АТО» червень 2016 року. URL: http://mip.gov.ua/files/documents/Plan_diyalnosti_MIP_na_2016_1.pdf.

Плани на 2016 рік. URL: http://mip.gov.ua/files/documents/Plan_diyalnosti_MIP_na_2016_1.pdf.

Міністерство інформації ДНР. URL: <http://podvig-dnr.ru/>.

Закусило М. «Дім», який побудував Зе: яким буде новий канал для тимчасово окупованих територій. *Детектор медіа*. 2 березня 2020. URL: <https://detector.media/production/article/175224/2020-03-02-dim-yakuy-pobuduvav-ze-yakum-bude-novyy-kanal-dlya-tymchasovo-okupovanykh-terytoriy/>.

«Україна — наш спільний дім»: в Києві презентували канал для жителів ОРДЛО. *Інформаційне агентство «Вчасно»*. 02.03.2020. URL: <https://vchasnoua.com/donbas/64276-ukraina-nash-spilnyi-dim-v-kyievi-prezentuvaly-kanal-dlia-zhyteliv-ordlo>.

Безпечна реінтеграція окупованих територій Донбасу триватиме 25 років. *Інформаційне агентство Interfax-Україна*. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/688875.html>.

REFERENCES

Aseyev, S. (2020, December 16). Wyna na Donbasi ta pasporty Rosiyi. Chy potriben Ukraini instytut negromadianstva? [War in Donbas and passports of Russia. Does Ukraine need the institute of non-citizenship?]. "Radio Svoboda". Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/rosiyske-hromadianstvo-pasporty-rosiyi-viyna/30999677.html> [in Ukrainian].

Vyshnevskiy, Yu. *Domographia ORDLO [Demography of Separate districts of Donetsk and Luhansk regions (ORDLO)]*. Retrieved from <https://www.dsnews.ua/static/longread/donbas-ukr/demographiya-ordlo.html> [in Ukrainian].

Safe reintegration: priorities and directions. Expert discussion in the National Institute for Strategic Studies (NISS) [Bezpechna reintegratsiya: priorytety ta napriamky. Ekspertne obgovorennia v NISD]. Retrieved from <https://niss.gov.ua/en/node/3684> [in Ukrainian].

Regulation on the Ministry of Information Policy of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

"Zvit shchodo vidnovlennia movlennia v zoni ATO", cherven 2016 roku. [Report on broadcasting renewal in the area of anti-terrorism operation (ATO)]. (2016). Retrieved from http://mip.gov.ua/files/documents/Plan_diyalnosti_MIP_na_2016_1.pdf [in Ukrainian].

Plany na 2016 rik [Plans for 2016]. Retrieved from http://mip.gov.ua/files/documents/Plan_diyalnosti_MIP_na_2016_1.pdf [in Ukrainian].

Ministerstvo informatsiyi DNR [Ministry of Information of the Donetsk People's Republic (DPR)]. Retrieved from <http://podvig-dnr.ru/>.

Zakusylo, M. (2020, March 2). «Dim», yakyy pobuduvav Ze: yakym bude novyy kanal dlia tymchasovo okupovanykh terytoriy [“The House”, Ze(-lenskyi) built: what the new channel for temporary occupied territories will be like?]. Retrieved from <https://detector.media/production/article/175224/2020-03-02-dim-yakyy-pobuduvav-ze-yakym-bude-novyy-kanal-dlya-tymchasovo-okupovanykh-terytoriy/> [in Ukrainian].

“Ukrayina — nash spilnyy dim”: v Kyievi prezentuvaly kanal dlia zhyteliv ORDLO [“Ukraine – our common house”, the new channel for the residents of Separate districts of Donetsk and Luhansk regions (ORDLO) was presented in Kyiv] (2020, March 2). *News Agency “Vchasno”*. Retrieved from <https://vchasnoua.com/donbass/64276-ukraina-nash-spilnyi-dim-v-kyievi-prezentuvaly-kanal-dlia-zhyteliv-ordlo> [in Ukrainian].

Bezpechna reintegraciia okupovanykh terytoriy Donbasu tryvatyme 25 rokiv [Safe reintegration of occupied territories of Donbas will last 25 years]. *News Agency Interfax- Ukraine*. Retrieved from <https://ua.interfax.com.ua/news/general/688875.html> [in Ukrainian].

Малик Ірина

Кандидат історичних наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

Malyk Iryna

Candidate of Historical Sciences, Assoc. Prof.

Lviv Polytechnic National University

Email: Lisotska.i.r@gmail.com

Цитування: Малик, І. (2020). Деякі аспекти гуманітарних викликів безпечних реінтеграційних процесів тимчасово окупованих територій Окремих районів Донецької та Луганської областей: роль засобів масової інформації. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*, 23 (11), 60–68. doi: 10.15421/1720102

Citation: Malyk, I. (2020). Deaki aspekty humanitarnykh vyklykiv bezpechnykh reintehratsiinykh protsesiv tymchasovo okupovanykh terytorii Okremi raiony Donetskoi ta Luhanskoi oblasteri: rol zasobiv masovoi informatsii [Some Aspects of the Humanitarian Challenges of the Safe Reintegration Processes of Temporarily Occupied Territories of Separate Districts of Donetsk and Luhansk Regions: the Role of the Media]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 23 (11), 60–68. doi: 10.15421/1720102

Стаття надійшла / Article arrived: 30.10.2020

Схвалено до друку / Accepted: 17.11.2020